

Gemeenten investeren in de eerste helft van 2006 3,3 miljard euro

Paul van der Beek

Nederlandse gemeenten investeren jaarlijks miljarden euro's in een uiteenlopend aantal zaken. Bij deze investeringen kan gedacht worden aan de aankoop van grond en gebouwen, de aanleg van wegen, rioleringen en parken of het onderhoud van accommodaties voor sport, cultuur en onderwijs. Maar ook de aanschaf van meubilair en transportmiddelen en de kosten van voorbereiding en toezicht bij de uitvoering van een project worden tot de investeringen van gemeenten gerekend. Sinds de invoering van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) in 2004 is het mogelijk om het verloop van deze investeringen binnen een jaar te volgen. Naast een herziening van de voorschriften waaraan de begroting en jaarrekening van een gemeente moeten voldoen, heeft het BBV geleid tot een gestandaardiseerde informatievoorziening aan derden over de baten en lasten. Gemeenten zijn nu verplicht om op kwartaalbasis financiële gegevens aan het CBS te leveren. Op basis van deze uniforme informatie kan het CBS nu verslag doen van het verloop van de investeringen van de gemeenten.

Investeringen in economisch en maatschappelijk nut

De investeringen van gemeenten onderscheiden zich van investeringen in het bedrijfsleven doordat er niet alleen in activa met economisch nut, maar ook in activa met maatschappelijk nut wordt geïnvesteerd. Bij de activa met economisch nut gaat het om bezittingen die gedurende een aantal jaren een economische waarde vertegenwoordigen doordat zij opbrengsten kunnen genereren of omdat zij verhandelbaar zijn. Voorbeelden hiervan zijn zwembaden en de riolering. De activa met een maatschappelijk nut leveren in economische zin geen middelen op en zijn niet verhandelbaar. Zij leveren echter wel gedurende meerdere jaren een bijdrage aan het maatschappelijk nut. Voorbeelden van activa met maatschappelijk nut zijn wegen, water en bruggen.

Tabel 1
Investeringen van de gemeenten, 1e halfjaar 2006

	Aankoop gronden	Overige aankopen van duurzame goederen	Totaal investeringsuitgaven
Administratieve vindplaats <i>mln euro</i>			
Op de balans			
Materiële vaste activa	46	1 374	1 420
Voorraden (excl. bouwgronden in exploitatie)	130	32	162
Overig	1	69	70
Op de exploitatierekening			
Functie bouwgrondexploitatie	461	618	1 078
Overige functies	10	188	198
Kostenplaatsen	30	293	323
Totaal	677	2 575	3 252

Het verschil tussen de investeringen met maatschappelijk en economisch nut komt ook tot uiting in de wijze waarop zij door de gemeenten worden geboekt. De verantwoording van de investeringen kan plaatsvinden op de balans of op de exploitatierekening. Investeringen met economisch nut moeten conform de voorschriften in het Burgerlijk Wetboek worden geactiveerd op de balans. De registratie van de investeringen met maatschappelijk nut is meer diffuus. Omdat activering van deze investeringen niet bijzonder bijdraagt aan het inzicht in de financiële positie van gemeenten, zouden deze investeringen volgens het BBV bij voorkeur ten laste van de exploitatie moeten worden gebracht. Dit zou er echter toe kunnen leiden dat sommige gemeenten deze belangrijke investeringen niet meer kunnen doen vanwege de grote financiële lasten die dan in het jaar van aanschaf op de exploitatie drukken. Daarom mogen investeringen met een meerjarig maatschappelijk nut, mits gedaan in de openbare ruimte, toch worden geactiveerd op de balans.

Vooraf investeringen in bedrijfsgebouwen en GWW-werken

Tabel 1 geeft een overzicht van de investeringen door de Nederlandse gemeenten over het eerste halfjaar van 2006. De investeringen worden hierbij in twee onderdelen verdeeld: de kosten voor de aankoop van gronden enerzijds en de kosten voor de aanschaf van andere duurzame goederen en de uitbesteding van investeringswerken anderzijds.

De bedragen in de tabel zijn de eerste voorlopige ramingen en moeten met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Niet alle investeringen komen namelijk in de kwartaalrapportages tot uitdrukking. Het kan voorkomen dat gemeenten de kosten van een investering pas aan het eind van het boekjaar bij het opmaken van de jaarrekening verantwoorden. De gegevens ontbreken dan in de kwartaalrapportages aan het CBS. Anders dan bijvoorbeeld uitgaven aan lonen, verlopen investeringen gedurende het jaar niet volgens min of meer hetzelfde

patroon. Dit bemoeilijkt het toetsen van de plausibiliteit van de ontvangen gegevens.

In de eerste zes maanden van 2006 is door de Nederlandse gemeenten in totaal voor een bedrag van bijna 3,3 miljard euro geïnvesteerd. Bijna 0,7 miljard daarvan was gemeoid met de aankopen van grond. De kosten voor de aanschaf van andere investeringsgoederen bedroegen ongeveer 2,6 miljard euro. De investeringsbedragen zijn exclusief de btw-lasten.

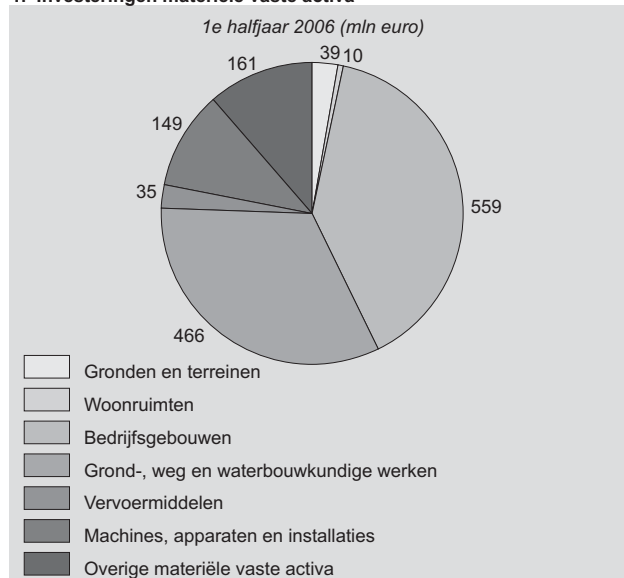
In het eerste halfjaar van 2006 zijn de meeste investeringen geboekt op de balans onder de materiële vaste activa. Hieronder vallen investeringen die betrekking hebben op gronden en terreinen, woonruimten, bedrijfsgebouwen, grond-, weg- en waterbouwkundige werken (GWW), vervoermiddelen en machines, apparaten en installaties. Samen bedroegen deze investeringen in het eerste halfjaar van 2006 ruim 1,4 miljard euro.

Van de investeringen die door de gemeenten werden verantwoord op de exploitatierekening zijn de investeringen met betrekking tot bouwgrondexploitatie verreweg de belangrijkste. De bruto-investeringen bij de bouwgrondexploitatie bedragen 1,1 miljard euro. Hiervan is 0,5 miljard euro bestemd voor de aankoop van grond.

De relatief geringe omvang van de investeringen die op de exploitatierekening zijn geboekt (exclusief de bouwgrondexploitatie) lijkt er op te duiden dat gemeenten bij een deel van de investeringen met maatschappelijk nut ervoor kiezen de investering op de balans te boeken. De kosten kunnen zo, door afschrijving, over meerdere jaren worden gespreid.

Onder de post 'kostenplaatsen' nemen gemeenten kosten op die niet direct aan een bepaalde functie of balanspost zijn toe te schrijven. Op de kostenplaatsen is in de eerste zes maanden van 2006 een bedrag van 0,3 miljard euro aan investeringen verantwoord. De investeringen onder de administratieve vindplaats 'overig' betreffen vooral investeringen in de immateriële vaste activa en de investeringen die ten laste van de voorzieningen zijn gebracht.

1. Investeringen materiële vaste activa

Grafiek 1 geeft een gedetailleerd beeld van de investeringen in de materiële vaste activa zoals die op de balansmutaties van de gemeenten zijn aangetroffen. Het grootste deel van het totaalbedrag van ruim 1,4 miljard euro blijkt te zijn bestemd voor de aanschaf en het onderhoud van bedrijfsgebouwen. Een andere grote kostenpost wordt gevormd door de projecten op het gebied van de grond-, weg en waterbouw. Samen zijn deze twee categorieën verantwoordelijk voor ruim 70 procent van de investeringsuitgaven in de materiële vaste activa.

Grote gemeenten investeren meer

Het door de gemeenten in de eerste helft van 2006 geïnvesteerde bedrag van bijna 3,3 miljard euro komt overeen met een investering per inwoner van 199 euro. De hoogte van het investeringsbedrag per inwoner verschilt sterk tussen de gemeenten. Bij de vier grote gemeenten

Tabel 2
Investeringen van gemeenten per inwoner, 1e halfjaar 2006

	Gemeenten met inwoneraantal							Alle gemeenten
	>250 000	150 000–250 000	100 000–150 000	50 000–100 000	20 000–50 000	10 000–20 000	<10 000	
Administratieve vindplaats	<i>euro</i>							
Op de balans								
Materiële vaste activa	113	68	64	66	98	90	93	87
Voorraden (excl. bouwgronden in exploitatie)	46	7	8	3	5	2	2	10
Overig	2	1	4	3	6	4	21	4
Op de exploitatierekening								
Functie bouwgrondexploitatie	126	77	41	61	61	49	22	66
Overige functies	16	37	12	8	10	6	4	12
Kostenplaatsen	4	50	64	23	12	3	2	20
Totaal	305	240	194	164	192	153	143	199

bedragen de investeringsuitgaven gemiddeld 305 euro per inwoner. In gemeenten met minder dan 10 000 inwoners is aan investeringen in het eerste halfjaar van 2006 gemiddeld 143 euro uitgegeven. Uit tabel 2 blijkt dat grote gemeenten in het algemeen meer investeren per inwoner dan kleinere gemeenten.

Naarmate gemeenten groter worden, vervullen zij in steeds sterkere mate een centrumfunctie. Zij bieden behalve aan de eigen inwoners ook aan inwoners van omliggende gemeenten een bepaald voorzieningenniveau. Voorbeel-

den van dergelijke voorzieningen zijn musea, theaters, sportaccomodaties, zorginstellingen en scholen. Het aanbieden van deze voorzieningen brengt investeringen met zich mee.

Daarnaast speelt het verstedelijkingsbeleid van de centrale overheid een rol. Dit is erop gericht de verstedelijking te concentreren in de Vinexlocaties rond bestaande grote en middelgrote steden. De investeringen zullen in die gebieden sneller stijgen dan in (kleinere) steden die geen uitbreidingsgebieden toegewezen hebben gekregen.